

biraje omenjenih rastlin, ter jih nosijo v Gradec trgovcom, ki jih pošiljajo celó v Turčijo. Tako se nabirajo tudi druge zeline, katerih obertniki potrebujejo, postavimo: bičje, brošče, koprive, mak, brezova, hrastova in verbova skorja itd. Veliko rastlin obrajtajo kmetje vse premalo, če lih pred očmi jim rastejo bogotno in obilno. Malopridne se jim dozdevajo, ker jih je povsod dovelj; temu pa ni tako. Poglejmo jih nekoliko bolj natanko.

Jako koristen je mah. Naj ga berejo pastirji ali priletni ljudje, ker delo ni težavno, pa vendar kaj okroglega verže. Mahú namreč upotrebujejo tudi obertniki za mnoge stvari. Va-nj zavijajo vertnarji rastline, mladiče ali cepiče, da jih razpošiljajo v daljne kraje, da vlažne ohranijo. Tapetarji potrebujejo mahovja, da razno pohišje z njim nabasujejo, postavimo, počivala, stole, arovnice itd. Tudi lomljive stvari zavijajo se v mahovino, da grejo nepoškodovane na dolgo pot. Umni gospodarji mešajo mah z mavto, kader pri vodi kaj zidajo. Tudi pokline bark in čolnov zamašujejo z mahom. Ako gnetimo mah med premog, dobimo dobro paljivo.

Praproť, ktereга tolikanj raste po gojzdi ali na neobdelanih krajih, služi tudi raznim obertnijam. Po nekterih nemških krajih berejo praproť, preden dozori, ga žgejo ter napravljajo potašelj iz njega. Da ž njim se postilja, vejo menda gospodarji povsod. Va-nj zavijajo trgovci lončene posode in razlomljivo blago, kader je treba odpošiljati ga v daljne kraje.

Kjer se nahaja resje (cvetè neprenehoma od perve spomladi do pozne jeseni), ga pridni kmetiči ne bodo zanemarjali; napravljali bodo iz njega metle, ktere so tudi potrebne, tedaj tudi v dnar gredó.

Po nekterih krajih išejo pridni ljudje na jesen in pozimi v hrastji in kostanjevi gomoljike, ktere se tu pa tam plodijo same od sebe, in ktere — kot jako prijetno jedilo — bogatim mestnjanom se drago prodajajo.

Ne mogli bi nehati, ko bi hotli naštetí mnogo rastlin, ktere po livadah in polji rastejo, pa služiti utegnejo lekarjem al obertnikom. Naj bi revni kmet oziral se pazljivo po domovini svoji; naj bi gledal, kaj okoli njega raste, cvetè pa zori, ali v stoterih prijetnih barvah lesketá; gotovo bo najdel koristnega rastlinja dovelj, ktero dosadaj je morebiti zanemarjal, ktero je pa jako vredno, da steguje roko po njem saj v majhen dobiček svoj.

J. Š.

Gospodarska novica.

(Krompir, ki je konec mesca majnika še zrel). Časnik „Zeit“ piše od tega krompirja sledeče: Baron Welček iz Čuhova, kateri nov spomladansk krompir Robinsona (Robinson's frühe Maikartoffel) že več let sadi, ne more prehvaliti tega sadú. Konec mesca sušca ali perve dni aprila ga sadi in zadnje dni majnika ali perve dni rožnika je že popolnoma zrel, tako, da se na njivi ravno tisto leto še kaj družega sejati ali saditi zamore. Tudi je ta krompir še čez leto popolnoma okusen, dober kakor kostanj.

(Krompir za več let posušiti). Parski topničar Bauer je našel neko važno ravnanje, po katerem se dá krompir suh za več let dober ohraniti. Francozka vlada je že veliko takega suhega krompirja armadi v Krim poslala. Kolikšne važnosti je ta nova najdba, se lahko razvidi iz tega, da en funt tega suhega krompirja je 25 možem zadosti za kosilo.

Starozgodovinski pomenki.

Slovenščina v starem času.

Spisal P. Hieinger.

6. Ali je v starem času med Donavo in jadranskim morjem bilo ktero ljudstvo slovenskega rodú?

(Dalje).

Vendar to, kar je do zdaj pripovedovano, le toliko dokazuje, da ni tako nemogoče in tako neverjetno, da so Slovenci že v starem času že v svoji sedanji domovini stanovali. Najdeni so drugi, drugač gotovi dokazi; taki so nekaj stare pri-povedi, nekaj stare imena narodov in mest, hribov in rek; potem pa so posebno stari spominki, kateri so sicer iz rimskega časa in v latinskem jeziku, pa vendar obsegajo imena božanstev in oseb, ktere so očitno slovenske. Nahajajo se ti spominki po vsi slovenski zemlji, še v krajih, kateri so zdaj ponemčeni. Ni si nihče mislil, da bi se taki kamni za spominke starih Slovincov smeli jemati, dokler se ni g. Terstenjak krepko oglasil. Vendar kdo na primer bo sledeče imena božanstev drugač vedil razlagati, razun po slovenski? Belinus, Belibog, Chartus, Čert, Černibog, Jarmogius, Jaribog, Spomladnibog, Jaribol, bog za spomladne bolezni; tudi imena Lavurus, Vercombog — ali ne kažejo slovenske korenike, namreč: lavu ali levu, beru ali merjasu vpodobljenega boga? Ravno tako imena oseb: Lascia, laska, ljuba, Bellicius, belček, Svetvedus, sveti vedež, Cupitius, kupec, Bregius, brežnik; — ali jih je mogoče kot neslovenske v nemar pušati? Nasprotniki sicer pri vsakem neznanem imenu précej na celtiško mislijo, pa nar manji reči so v stanu tudi po celtiškem pomenu razlagati. Pred naj se učijo celtiški jezik bolj umevati, po tem jim bo mogoče bolj s pravico terditi: zakaj da je celtiško; pa dostikrat bodo ravno po večji znanosti jezika mogli spoznavati: to ni celtiško, je slovensko. Da pod rimsko vlado pa narodski jezik ni bil vès od latinskega prevzet, kaže opomba zgodovinarja Velleja, da vsi Panonci znajo tudi rimski jezik: beseda sama naznanuje, da so namreč zraven tega še svoj jezik imeli ¹⁾.

Razun latinskih napisov pa se nahajajo tudi napisi v runah, to je v starih barbarskih čerkah, kakoršne so rabili severni narodi v starih časih. Pri Radgoni so se našle čelade z runami, ktere zadenjsko brane dajejo umeven slovensk izrek, kakor g. Terstenjak razlaga. Drug tak napis se je našel v cerkvi Matere božje v Koprivnici poleg Pod-srede, ktereга pa doslej še nihče ni mogel brati, ker ima nenavadne rune ²⁾. Nasprotniki sicer pri taki najdbi précej zakričijo: celtiške rune! dasiravno jih še brati ne vedó; njih dokaz je kratek, pa ravno tako lahek: sej Slovenci kaj tacega niso znali! ³⁾ Vendar so severni Slovani tudi rune rabili, kakor se vsak lahko prepriča, kdor v kaki obširniši mitologiji podobe slovanskih božanstev pogleda; zakaj na mnozih je z runami kaj zapisanega, kjer je zlasti ime Rethra lahko brati. Kar so pa znali severni Slovani, to tudi južnim Slovencom ni bilo nemogoče znati.

b) Véra starih tukajšnih stanovavcov. Preiskovanje starinskih spominkov ni samo rodú starih stanovavcov med Donavo in terzaškim morjem razodelo, temuč tudi njih misel in vest v božjih rečéh je razkrilo. Imeni Belinus, Belibog, in Chartus, Čert, Černibog, ste že popred Muharja posilile, na slovanske božanstva soditi, dasiravno je kot nasprotnik slovenščine pozneje svojo misel preklical ⁴⁾. Pa gosp. Terstenjak je začel za tem per-vim slovenskim sledom dalje stopati, in kaj je na taki poti našel? Basnoslovje severnih Slovanov je že dolgo znano,

¹⁾ Vell. Paterculus I. II. 110.

²⁾ Mittheilungen d. hist. Vereins f. Krain 1854, str. 15.

³⁾ Koch „Keltische Bildnisse und Runen“.

⁴⁾ Muhar „Röm. Noricum“ II. Bd., str. 31. Gesch. d. Steiermark I. Bd. str. 440.